

Декан Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, на основу члана 53. и 73. Статута Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, и члана 15. став 5. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу, донео је 13.12.2023. године

Р Е Ш Е Њ Е

Ставља се на увид јавности Извештај Комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације

„Право детета на формирање и очување идентитета“

и испуњености услова кандидата Тамаре Младеновић и предложеног ментора, за израду докторске дисертације објављивањем на интернет страници Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, у трајању од 15 дана.

О б р а з л о ж е њ е

Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације *„Право детета на формирање и очување идентитета“* и испуњености услова кандидата Тамаре Младеновић и предложеног ментора, за израду докторске дисертације образована Одлуком Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, Број: IV-02-873/12 од 22.11.2023. године, доставила је Факултету Извештај, дана 08.12.2023. године.

Сагласно члану 9. став 2. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта (2020), по добијеном позитивном мишљењу надлежних органа Универзитета у Крагујевцу, Факултет ставља на увид јавности достављени Извештај.

Имајући у виду наведено, донео сам решење како гласи у диспозитиву.

Решење доставити:

- Сајт Факултета,
- Архива.

ДЕКАН

Проф. др Драган Вујисић

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ			
08.12.2023			
Дат. изд.	Бр. ј.	Прим.	Предмет
08	3462		

Предмет: Извештај о оцени научне заснованости теме и испуњености услова кандидаткиње и предложеног ментора за израду докторске дисертације

Одлуком Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу бр. IV-02-873/12 од 22.11.2023. године, а на основу предлога Наставно-научног већа Правног факултета у Крагујевцу (одлука бр. 2558/13.8.1. од 23.10. 2023. године), именована је комисија за писање извештаја о оцени научне заснованости теме докторске дисертације **„Право детета на формирање и очување идентитета“**, кандидаткиње **Тамаре Младеновић**, као и оцени испуњености услова именоване кандидаткиње и предложеног ментора за израду докторске дисертације (у даљем тексту: Комисија).

Комисија је формирана у саставу:

- **проф. др Гордана Ковачек Станић**, редовни професор Правног факултета Универзитета у Новом Саду, ужа грађанскоправна научна област, председница Комисије;
- **проф. др Јелена Арсић**, ванредни професор Правног факултета Универзитета Унион у Београду, ужа грађанскоправна научна област, члан;
- **проф. др Вељко Влашковић**, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа грађанско правна научна област, члан.

Након разматрања пријаве теме докторске дисертације коју је поднела именована кандидаткиња, Комисија сходно чл. 10. ст. 1. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Биографија и преглед научно-истраживачког рада кандидаткиње

Кандидаткиња Тамара Младеновић рођена је 14. јануара 1995. године у Пожаревцу. Дипломирала је на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу 2018. године са

просечном оценом 9,97. Завршила је мастер академске студије на наведеном Факултету 2019. године са просечном оценом 10,00 и успешно одбрањеним мастер радом под називом „Правна природа акта о усвојењу“. Испите на докторским академским студијама на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу положила је са просечном оценом 10,00.

Због оствареног успеха током школовања, била је носилац следећих стипендија:

- стипендије Министарства омладине и спорта, Фонд за младе таленте Републике Србије – „Доситеја“ (2018 – 2019.);
- стипендије Министарства просвете, науке и технолошког развоја (2016 – 2018.);
- стипендије Фондације за стипендирање и подстицање напредовања најбољих студената, младих научних радника и уметника Универзитета у Крагујевцу (2018.).

Након окончаних основних студија, засновала је радни однос на Правном факултету у Крагујевцу као сарадница у настави, да би 2020. године била изабрана у звање асистента. Њене области интересовања су Породично право, Права детета и Медицинско право. Изводи вежбе из наставних предмета Породично право и Медицинско право на основним студијама и Уговорно породично право и Упоредно породично право на мастер академским студијама Правног факултета у Крагујевцу.

Говори енглески и служи се шпанским језиком.

Кандидаткиња је до сада објавила следеће научне радове:

Радови у научним часописима:

1. МЛАДЕНОВИЋ, Тамара, „Право на анонимни порођај наспрам права детета на идентитет“, *Правни записи : часопис Правног факултета Универзитета Унион у Београду*, 2/2021 стр. 443-463, DOI: [10.5937/pravzap0-34192](https://doi.org/10.5937/pravzap0-34192). [COBISS.SR-ID [56332553](https://www.cobiss.rs/serbian/56332553)] М 24;
2. МЛАДЕНОВИЋ, Тамара, „Право детета на идентитет у контексту правила о анонимности донора репродуктивних ћелија“, *Анали Правног факултета у Београду*, 1/2023, стр. 93-117, DOI: [10.51204/Anali_PFBU_23103A](https://doi.org/10.51204/Anali_PFBU_23103A). [COBISS.SR-ID [111129865](https://www.cobiss.rs/serbian/111129865)] М 24.

Рад у зборнику међународног научног скупа:

1. МЛАДЕНОВИЋ, Тамара, „Етички и правни аспекти узимања органа од умрлих малолетних лица“, у: *Услуге и права корисника* (ур. Мићовић, М.), Зборник реферата са Међународног научног скупа одржаног 26. јуна 2020. године, на Правном факултету у Крагујевцу, Институт за правне и друштвене науке Правног факултета у Крагујевцу, 2020, стр. 483-500. ISBN 978-86-7623-098-3. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Majsko%20savetovanje/XVI%20Usluge/XVI%20Usluge%20i%20prava%20korisnika.pdf>, DOI: [10.46793/UPK20.483M](https://doi.org/10.46793/UPK20.483M). [COBISS.SR-ID [17230089](https://cobiss.sr.org/17230089)] М 31;

Радови у тематским зборницима:

1. МЛАДЕНОВИЋ, Тамара, „Право детета на личне односе са трећим лицима за која га везује посебна блискост“, у: *Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније* (ур. Соковић, С.) [Књ. 8]. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2020, стр. 343-363. ISBN 978-86-7623-099-0. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Projekti/6%20Uskladjivanje%20PSS/9.%20Uskladjivanje%20pravnog%20sistema%20Srbije%20sa%20standardima%20Evropske%20unije%20knj.%208.pdf>. [COBISS.SR-ID [28051977](https://cobiss.sr.org/28051977)] М 45;
2. МЛАДЕНОВИЋ, Тамара, „Простор за аутономију воље учесника у поступку заснивања потпуног усвојења“, у: *Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније* (ур. Соковић, С.) [Књ. 9]. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2021, стр. 495-509. ISBN 978-86-7623-107-2. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Projekti/6%20Uskladjivanje%20PSS/10.%20Uskladjivanje%20pravnog%20sistema%20Srbije%20sa%20standardima%20Evropske%20unije%20knj.%209.pdf>, DOI: [10.46793/UPSSIX.465M](https://doi.org/10.46793/UPSSIX.465M). [COBISS.SR-ID [53119241](https://cobiss.sr.org/53119241)] М 45;
3. МЛАДЕНОВИЋ, Тамара, „Скандинавски модел правног уређења регистрованог партнерства“, у: *Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније* (ур. Соковић, С.) [Књ. 10]. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2022, стр. 575-594. ISBN 978-86-7623-

116-4.

<http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Projekti/6%20Uskladjivanje%20PSS/11.%20Uskladjivanje%20pravnog%20sistema%20Srbije%20sa%20standardima%20Evropske%20unije%20knj.%2010.pdf>, DOI: [10.46793/UPSSX.575M](https://doi.org/10.46793/UPSSX.575M). [COBISS.SR-ID [80517641](https://cobiss.sr/id/80517641)]
M 45;

4. МЛАДЕНОВИЋ, Тамара, „Право детета на име и границе родитељске аутономије“, у: *Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније* (ур. Соковић, С.), [Књ. 11]. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2023, стр. 587-606. DOI: [10.46793/UPSSXI.587M](https://doi.org/10.46793/UPSSXI.587M).
M 45.

2. Оцена научног приступа проблему предложеног нацрта докторске дисертације и процена научног доприноса крајњег исхода рада

Кандидаткиња је у пријави предложила да тема њене докторске дисертације буде „Право детета на формирање и очување идентитета“. Комисија је сагласна да је наведени наслов одговарајући и адекватно формулисан.

Предмет истраживања обухвата анализу, тумачење, одређивање домашаја и граница примене и остваривања права детета на идентитет, као једног од најзначајнијих права из корпуса права детета. У дисертацији ће се посебна пажња посветити односу права на идентитет и осталих права детета, њиховој тесној испреплетаности и међузависности сходно холистичком приступу идеји дејих права. Анализираће се обимна грађа која укључује soft-law изнедрено од стране Комитета УН за права детета, али и бројне одлуке Европског суда за људска права у контексту права на поштовање приватног и породичног живота, као и читав низ других међународних уговора о људским правима и схватања надзорних органа за њихову примену и тумачење који су од значаја за одређивање садржине, остваривање, али и ограничавање идентитетских права.

Посебна пажња посветиће се одређивању самог појма идентитета и његовој трансформацији у правни концепт. У том смислу, примењиваће се нужни мултидисциплинарни приступ, тако што ће се извориште идеје идентитета тражити у одговарајућим социолошким схватањима и посматрати са аспекта психологије.

Научни допринос и предмет истраживања овог научног рада огледа се у прикупљању, проучавању, упоређивању и систематизовању грађе о праву детета на

идентитет у теорији, пракси и упоредном праву, те дефинисање закључака којим би се разрешиле теоријске и практичне дилеме у вези са начином регулисања и остваривања наведеног права. Право детета на идентитет у одређеним случајевима трпи одговарајућа ограничења, узрокована проценом да најбољи интерес детета захтева давање вишег ранга неком другом праву детета. Истовремено, у националним законодавствима нису ретки случајеви да се идентитетска права детета ограничавају или чак негирају путем одређеног схватања идеје родитељске аутономије или заштите права и интереса других лица или јавних интереса, о чему ће у дисертацији посебно бити речи.

Како кандидаткиња истиче у пријави теме, право детета на идентитет ће бити посматрано „споља“, кроз породично окружење као примарно тле за формирање идентитета детета, али и „изнутра“, са аспекта самог детета као творца сопственог идентитета. Такође, анализираће се и формулисати обавезе државе у смислу поштовања, заштите и остваривања права детета на идентитет.

Из нацрта, односно пројекта дисертације који је поднела кандидаткиња, може се закључити као ће полазиште приликом одређивања правног појма идентитета детета представљати историјско језгро елемената идентитета, преузето у чл. 7. КПД из ранијих међународних уговора о људским правима, којим се гарантује право детета на регистрацију при рођењу, име и држављанство, право да зна ко су му родитељи, као и право да се родитељи о њему старају. Даље, кандидаткиња ће анализирати и остале, односно изведене елементе идентитета који се могу препознати у низу осталих права детета. Илустрације ради, изведени елементи идентитета детета могу се уочити у чл. 9. КПД (право детета да живи са својим родитељима и да се они о њему старају пре свих других лица), чл. 10. и 11. КПД (спајање породица и недозвољено прекогранично одвођење деце), чл. 16. (право детета на заштиту приватности, породице, дома или преписке), чл. 20. и 21. (обезбеђење алтернативне бриге о детету без родитељског старања) и чл. 30. (посебна заштита етничких, верских и језичких мањина). Истовремено, право детета на очување идентитета потребно је прилагодити и тумачити сагласно општим принципима КПД (недискриминација, најбољи интерес детета, живот, опстанак и развој, партиципација), на шта кандидаткиња указује у пријави теме дисертације.

На основу систематског и циљног тумачења КПД и осталих међународних уговора о људским правима, могу се препознати различити слојеви, односно аспекти идентитета детета, попут, како кандидаткиња истиче, „биолошког порекла, културне,

етничке или расне припадности, родног идентитета, сексуалне оријентације, физичког изгледа, друштвене и породичне историје, као и верског и политичког идентитета.“

Међутим, како кандидаткиња наглашава у пријави теме позивајући се на схватања релевантних аутора, „за разлику од генетског порекла или породичног наслеђа, који су генерално фиксирани или статични, садржина неколико других компонената идентитета обликована је утицајима родитеља, шире заједнице и сопственим животним искуством детета.“ Из тог разлога, у нацрту дисертације потпуно оправдано се као један од суштинских изазова у обради теме наводи проблем вечите недовршености идентитета, чији развој представља непрекидни процес саткан од статичних и динамичних елемената. Кандидаткиња већ у самом пројекту дисертације уочава да идентитет „представља суштинску и јединствену структуру сваке личности састављену од историјских и еволуирајућих карактеристика које се могу приписати детету и са којима се оно може идентификовати“. У свом збиру, целини и свеукупности поменуте карактеристике омогућавају да конкретно дете разуме ко је оно суштински, одакле је потекло и какав би живот могло имати.

Циљ истраживања је системски обрадити и анализирати право детета на идентитет, дефинисати правни појам идентитета, одредити границе и домаћај поменутог права детета, указати на одређене тешкоће и проблеме приликом његове примене и понудити одговарајућа решења за превазилажење наведених проблема. Рад треба да пружи одговоре на питања утицаја вршења родитељских права и дужности на формирање и очување идентитета детета, као и на начин поштовања, остваривања и заштите дететовог идентитета у контексту права и интереса других лица и одређених јавних интереса. Такође, циљ истраживања је утврдити, како домаћаје појединачних аспеката идентитета детета, тако и њихове конкретне домете, узимајући у обзир најбољи интерес детета и остала права чији је титулар дете. У том смислу, посебно ће се истражити на који начин партиципативна права обликују поједине сегменте идентитета детета и у којој мери њихова примена одговара најбољем интересу детета.

Циљ научног истраживања биће, између осталог, и сагледавање вредности, домаћаја и усклађености неких карактеристичних иностраних правних института са идејом права детета на идентитет, као и усаглашеност домаћих правила са идентитетским правима детета. Посебно ће се истражити механизми правне заштите нарочито рањивих група деце из мањинских заједница, као и деце миграната у смислу очувања њиховог породичног, културног или верског идентитета.

Приликом истраживања и израде докторске дисертације користиће се методи који су у складу са захтевима друштвених истраживања (историјски, компаративни, правно-логички, догматско-нормативни и социолошки методи).

Историјски метод користиће се у раду како би се што боље разумела садржина права детета на идентитет. У том смислу, кандидаткиња ће нарочито анализирати на који начин и са којим циљем је право детета на очување идентитета изричито препознато и уврштено у каталог права детета КПД. Проучавајући доступну грађу која сведочи о деценијском напору усвајања КПД, настојаће да утврди првобитне циљеве и мотиве препознавања посебног права детета на очување идентитета, али и шта се желело постићи са усвојеном формулацијом текста поменуте Конвенције у којем се наведено право изричито препознаје.

Историјски метод биће од значаја и приликом разумевања одређених правних института којим се ограничава или негира остваривање права детета на идентитет, а који су проистекли из различитих правних традиција одређених држава, попут права на анонимни порођај. Употреба историјског метода омогућиће кандидаткињи да процени у којој мери Комитет УН за права детета еволутивно тумачи право детета на идентитет препознавајући током времена нове слојеве, односно сегменте идентитета детета, који нису били уочљиви у поступку усвајања КПД.

Компаративни метод употребљаваће се у највећој могућој мери и биће од суштинског значаја приликом обраде теме докторске дисертације коју је пријавила кандидаткиња. Усвајање међународних уговора о људским правима, укључујући и КПД, заједно са активностима међународних органа који надзиру примену различитих Конвенција, има за циљ и хармонизацију националних правних поредака. Таква хармонизација је нарочита отежана у случају нормирања породичних односа, нарочито изван европског континента. У том смислу, појам, садржина и схватање идентитета детета и човека уопште, могу бити врло различити, у зависности од конкретног друштва или државе. Сходно томе, поједини правни системи под доминантним утицајем верских или обичајних правила не препознају одређене елементе идентитета детета које еволутивним тумачењем развија Комитет УН за права детета и други међународни органи за заштиту људских права или сматрају да се одређени аспекти идентитета не могу мењати. Ово ће бити нарочито важно приликом анализе идеја верског и родног идентитета.

Компаративни метод биће посебно значајан за вредносну процену конкретних решења домаћег законодавства којим се настоји остварити, или у изузетним

случајевима ограничити право детета на идентитет. Наиме, поређењем одговарајућих домаћих прописа са правилима других држава, могу се уочити и одређене разлике, упркос значајном степену хармонизације која долази од тумачења међународних уговора о људским правима, посебно на европском правном простору. Наведене разлике нарочито су присутне у домену правила о домаћима права детета да зна своје генетско или биолошко порекло, као и у контексту домета партиципативних права приликом обликовања идентитета детета. Кроз објашњавање разлика између различитих законских решења појединих држава о начину остваривања права детета на идентитет, кандидаткиња ће налазити одговарајућу аргументацију за одбрану или формулисање предлога за измену постојећих домаћих правила.

Социолошки метод представљаће неопходну допуну осталих метода којима ће се кандидаткиња служити у свом истраживању. Њиме ће настојати да се објасне друштвени узроци који омогућавају или ограничавају остваривање права детета на идентитет. Истовремено, употребом социолошког метода настојаће да се утврди и дејство које правна правила о поштовању, заштити и остваривању наведеног права детета имају на конкретна друштва.

Правно-логички и догматско-нормативни методи користиће се у раду на уобичајене начине, приликом тумачења и одређивања садржине, како међународних, тако и домаћих правних правила. Употребом поменутих метода утврдиће се какве су конкретне обавезе држава у контексту права детета на идентитет. Такође, кандидаткиња ће настојати да разјасни примену поменутог права детета у светлу вршења родитељских права и дужности, као и правног односа детета са трећим лицима.

На основу научног одређења проблема и предмета рада, кандидаткиња је у нацрту, односно пројекту дисертације формулисала следеће **опште хипотетичке ставове**:

1. Право детета на идентитет је сложено и слојевито право, састављено од низа елемената који чине његов статичан и динамичан део.
2. Садржина права детета на идентитет обухвата историјске елементе (преузете из међународних уговора о људским правима), породичне елементе прилагођене правима детета и елементе изведене из осталих права детета.
3. Домаћај права детета на идентитет одређује се узимајући у обзир сва остала права детета и опште принципе Конвенције УН о правима детета.

Узимајући у обзир постављене циљеве истраживања, у дисертацији ће бити дефинисане следеће **посебне хипотезе**:

- **Хипотеза 1:** Конвенција УН о правима детета из 1989. године је први међународни инструмент људских права који пружа експлицитну заштиту праву на идентитет као посебном праву.
- **Хипотеза 2:** У Републици Србији право детета на очување идентитета прокламовано је самим Уставом, док су поједини његови елементи путем ужих права детета додатно заштићени конкретним законским одредбама.
- **Хипотеза 3:** Право детета на очување идентитета подразумева и право да сазна идентитет оних лица са којима има гестациону, биолошку или социолошку везу, без обзира да ли су она препозната као родитељи у правном смислу.
- **Хипотеза 4:** Државе требају предвидети мере у циљу ублажавања неусклађености правног са друштвеним положајем сродника у процесу формирања и очувања идентитета детета, узимајући у обзир најбољи интерес конкретног детета.
- **Хипотеза 5:** Државе морају предвидети одговарајуће правне механизме како би омогућиле да дете применом партиципативних права утиче на обликовање сопственог идентитета.
- **Хипотеза 6:** Остваривање права детета на идентитет је знатно отежано у погледу нарочито рањивих категорија деце, што ће изискивати додатна ангажовања и обезбеђење ресурса од стране држава.

Даље, кандидаткиња даје у пријави теме и оквирну структуру своје дисертације:

УВОД

ГЛАВА ПРВА

ПОЈАМ И АСПЕКТИ ИДЕНТИТЕТА ЉУДСКОГ БИЋА

1. ПРОБЛЕМ ДЕФИНИСАЊА И ЗНАЧАЈ ИДЕНТИТЕТА

1.1. Основне потешкоће приликом одређивања појма идентитета

1.2. Биолошки идентитет

1.3. Идентитет у психолошком смислу

1.4. Социолошки појам идентитета

1.5. Идентитет на терену права

1.5.1. Идентитет као право детета и људско право

1.5.2. Правни значај идеје идентитета

2. ПРАВНИ И ДРУШТВЕНИ АСПЕКТИ ИДЕНТИТЕТА

2.1. Идентитет као јединствени правни и друштвени код људског бића

2.2. Лична, породична и колективна манифестација идентитета

2.3. (Не)могућност повлачења границе између различитих облика испољавања идентитета

2.3.1. Културни и етнички идентитет

2.3.2. Политички идентитет

2.3.3. Верски идентитет

2.3.4. Родни идентитет

3. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА О ПОЈМУ ИДЕНТИТЕТА У ПРАВНОМ И ДРУШТВЕНОМ СМISЛУ СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ИДЕНТИТЕТ ДЕТЕТА

ГЛАВА ДРУГА

ПРАВО ДЕТЕТА НА ИДЕНТИТЕТ (НАСТАНАК, КАРАКТЕРИСТИКЕ И САДРЖИНА)

1. ФРАГМЕНТАРНИ ПРИСТУП ПРАВНОЈ ИДЕЈИ ИДЕНТИТЕТА КРОЗ ПОЈЕДИНАЧНА ЉУДСКА ПРАВА

2. ПРЕПОЗНАВАЊЕ И УОБЛИЧАВАЊЕ ПРАВА ДЕТЕТА НА ИДЕНТИТЕТ

2.1. Обриси права детета на идентитет у времену пре Конвенције УН о правима детета

2.2. Усвајање Конвенције УН о правима детета и формулисање права детета на идентитет

3. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРАВА ДЕТЕТА НА ИДЕНТИТЕТ

- 3.1. Право детета на идентитет као сложено и слојевито право
- 3.2. Право детета на идентитет у садејству са осталим правима детета

4. САДРЖИНА ПРАВА ДЕТЕТА НА ИДЕНТИТЕТ

- 4.1. Формирање и очување идентитета као нераскидива целина
- 4.2. Преузети (историјски), прилагођени (породични) и изведени елементи
права детета на идентитет
- 4.3. Преузети елементи идентитета детета
 - 4.3.1. Право детета на регистрацију рођења као предуслов остваривања права на
идентитет
 - 4.3.2. Право детета на име
 - 4.3.3. Право детета на стицање држављанства
- 4.4. Породица као исходиште идентитета детета
- 4.5. Елементи идентитета изведени из осталих права детета

ГЛАВА ТРЕЋА

ПОРОДИЦА И ПРАВО ДЕТЕТА НА ИДЕНТИТЕТ

1. ИДЕНТИТЕТ ДЕТЕТА У КОНТЕКСТУ ОДНОСА СА РОДИТЕЉИМА

- 1.1. Право детета да зна ко су му родитељи
 - 1.1.1. Право детета да зна своје биолошко и генетско порекло (садржина и
домашај)
 - 1.1.1.1. Приступ информацијама о биолошким родитељима од стране
усвојеног детета
 - 1.1.1.2. Анонимни порођај
 - 1.1.1.3. Анонимност донора код биомедицинске оплодње
 - 1.1.1.4. Сурогација и право детета да зна своје порекло
 - 1.1.2. Заснивање родитељскоправног односа као предуслов формирања
идентитета детета (основне напомене)
- 1.2. Право детета да живи са родитељима и да се они о њему старају

- 1.2.1. Родитељско старање као услов формирања и очувања идентитета детета
- 1.2.2. Идентитет детета у случајевима раздвајања од родитеља
 - 1.2.2.1. Одржавање личних односа између родитеља који не живи са дететом и детета
 - 1.2.2.2. Очување идентитета детета на хранитељству
 - 1.2.2.3. Заснивање усвојења и право детета на идентитет
- 1.2.3. Заштита идентитета детета у прекограничним случајевима раздвајања од родитеља
 - 1.2.3.1. Право детета и родитеља на поновно спајање породице
 - 1.2.3.2. Заштита идентитета детета у случајевима прекограничног одвођења
 - 1.2.3.3. Међународно усвојење и право детета на идентитет
- 1.3. Вршење родитељског права у контексту формирања и тумачења идентитета детета
 - 1.3.1. Родитељска одговорност за формирање идентитета детета
 - 1.3.2. Сукоб између културног и верског идентитета родитеља и најбољег интереса детета у одређеним случајевима

2. ИДЕНТИТЕТ ДЕТЕТА У КОНТЕКСТУ ОДНОСА СА ДРУГИМ СРОДНИЦИМА

- 2.1. (Не)усклађеност правног са друштвеним положајем сродника у процесу формирања и очувања идентитета детета
- 2.2. Право детета да одржава личне односе са сродницима као израз права на идентитет

ГЛАВА ЧЕТВРТА

ДЕТЕ КАО ТВОРАЦ СОПСТВЕНОГ ИДЕНТИТЕТА (МОГУЋНОСТИ И ГРАНИЦЕ)

1. ФОРМИРАЊЕ И ОЧУВАЊЕ ДЕТЕТОВОГ ИДЕНТИТЕТА КРОЗ ПАРТИЦИПАТИВНА ПРАВА ДЕТЕТА

- 1.1. Право детета на мишљење и идентитет детета

1.1.2. Узимање у обзир мишљења детета приликом остваривања права на идентитет

1.1.3. Одлучујући значај мишљења детета приликом доношења одлука од значаја за формирање и очување идентитета

1.2. Право детета на приступ информацијама од значаја за лични идентитет

1.3. Право детета на слободу вероисповести

1.3.1. Интерес родитеља да формирају верски идентитет детета

1.3.2. Право детета на избор и промену вероисповести

1.3.3. Верско пунолетство детета и право самоодређења по питању вероисповести

1.4. Право детета на слободу удруживања и мирољубивог окупљања као израз политичког идентитета детета

2. ИДЕНТИТЕТ АДОЛЕСЦЕНАТА У ДОМЕНУ СЕКСУАЛНОГ И РЕПРОДУКТИВНОГ ЗДРАВЉА

2.1. Препознавање родног идентитета и сексуалне оријентације као елемената идентитета детета и могући проблеми

2.2. Право детета на поверљиво саветовање из домена сексуалног и репродуктивног здравља

ГЛАВА ПЕТА

ОЧУВАЊЕ ИДЕНТИТЕТА ДЕЦЕ ИЗ НАРОЧИТО РАЊИВИХ КАТЕГОРИЈА

1. ПРЕПОЗНАВАЊЕ ДЕЦЕ ИЗ НАРОЧИТО РАЊИВИХ КАТЕГОРИЈА И ПРИМЕНА ПРИНЦИПА НЕДИСКРИМИНАЦИЈЕ

2. ОЧУВАЊЕ ИДЕНТИТЕТА ДЕЦЕ ИЗ МАЊИНСКИХ ЗАЈЕДНИЦА

2.1. Очување и заштита идентитета деце из мањинских заједница у домену права на образовање

- 2.1.1. Обавеза поштовања и заштите културног идентитета
- 2.1.2. Образовање деце на матерњем језику
- 2.1.3. Могући сукоб између права детета на образовање и остваривања права на образовање на матерњем језику

2.2. Обавеза мас-медија да поклоне нарочиту пажњу језичким потребама деце из мањинских заједница

3. ОЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА ИДЕНТИТЕТА ИЗБЕГЛЕ ДЕЦЕ

3.1. Појам избегле деце у контексту Конвенције о статусу избеглих особа

3.2. Очување породичног идентитета и проблем раздвајања избегле деце од родитеља

3.3. Формирање личног идентитета избегле деце

3.1.1. Остваривање права на регистрацију рођења

3.1.2. Могућност стицања држављанства

4. ОМОГУЋАВАЊЕ ДЕЦИ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ ДА ОСТВАРЕ ПРАВО НА ИДЕНТИТЕТ

4.1. Појам деце са инвалидитетом у смислу Конвенције УН о правима особа са инвалидитетом

4.2. Обавеза државе да пружи помоћ родитељима деце са инвалидитетом приликом формирања и очувања идентитета детета

ЗАКЉУЧАК

ЛИТЕРАТУРА

У уводном делу докторске дисертације кандидаткиња ће у основним цртама указати на предмет и циљ свог истраживања, објаснити значај истраживања и научну оправданост теме, као и дати образложење за структуру рада коју ће поставити. На илустративан начин пружиће се увод у тему идентитета и навестити основни проблеми и изазови са којима ће се кандидаткиња суочавати у раду.

У поглављу 1. (глава прва), кандидаткиња ће се бавити појмом и општим аспектима идентитета човека. Указаће се на настанак и развој идеје идентитета, почевши од првих дефиниција овог концепта, изнедрених у државама прве половине XIX века, када је узлет индустријализације и растућа моћ државе и њеног бирократског апарата све више захтевала да се појединац идентификује и препозна преко основних грађанских атрибута своје личности, попут имена, узраста, пола или места становања, у циљу извршавања обавеза према држави. Међутим, током времена у психологији сазрева и артикулише се идеја како појам и термин идентитета не треба везивати за његове спољне манифестације, већ превасходно за унутрашњи сопствени доживљај, самоспознају и индивидуалну свест о себи самој. Овакав развој допринео је значајном проширењу значења израза идентитет, који је преко радова психоаналитичара почео постепено улазити и у свакодневну употребу. Учења о психолошкој, као кључној димензији идентитета, одговарала су реафирмисаној идеји о људским правима, преко које је појам идентитета у другој половини XX века почео да се кристалише као правни институт.

Кандидаткиња ће у овом поглављу посебно указати на вишезначност појма идентитета, која значајно отежава његово јединствено и универзално дефинисање. Поред схватања истакнутих психолога, пружиће се увид и у социолошко разумевање идентитета, у смислу места појединца у породичном и ширем друштвеном окружењу, као и друштвене везе човека са заједницом и његове припадности одређеним друштвеним групама. Указаће се на различите манифестације и аспекте идентитета, укључујући биолошки, психолошки, социолошки и, пре свега, идентитет у правном смислу. Правни идентитет почива на свим поменутих сегментима идентитета, узимајући у обзир његову биолошку, психолошку и социолошку димензију. На тај начин, у правној теорији издвојиле су се различите врсте идентитета (културни, политички, верски, родни), као лична добра која су еволутивним тумачењем постајала предмет заштите људских права, укључујући и права детета. Процес усложњавања садржине идентитета и проширења граница поменутог појма континуирано траје. При томе, поједини елементи идентитета нису прихваћени у свим друштвима и културама подједнако, па им се отуда даје другачији правни значај или чак, ограничава и ускраћује правно дејство. Све ово изузетно отежава правно дефинисање појма идентитета. Ипак, кандидаткиња ће на крају овог поглавља настојати да, узимајући у обзир различите и бројне аспекте и елементе идентитета, пружи одговарајућу дефиницију наведеног појма у контексту идеје људских права и права детета.

У поглављу 2. (глава друга) кандидаткиња ће се фокусирати на настанак, развој и карактеристике права на идентитет као посебног права детета. Важно је напоменути да је КПД први међународни уговор о људским правима у којем се изричито препознаје право на идентитет као посебно и јединствено право. Тако, према чл. 8. наведене Конвенције, државе имају обавезу да „на начин предвиђен законом поштују право детета на очување идентитета, укључујући држављанство, име и породичне односе“ и спрече незаконито задирање у идентитет детета од стране било ког лица. Овакав епилог последица је разраде аргентинског предлога током усвајања текста КПД, који је био непосредно мотивисан застрашујућим случајевима раздвајања деце од родитеља за време аргентинске војне хунте крајем седамдесетих и почетком осамдесетих година прошлог века.

Поред поменутог чл. 8. КПД у којем се по први пут изричито препознаје право на идентитет, за идентитетска права детета од непосредног значаја је и чл. 7. поменутог међународног уговора, којим се детету признају права од суштинског значаја за формирање самог идентитета. Реч је о правима детета да се региструје одмах након рођења, праву детета на име и праву на стицање држављанства, као и праву детета да се, колико год је могуће, о њему старају његови родитељи. Прва три права преузета су из ранијих међународних извора, превасходно из Међународног пакта УН о грађанским и политичким правима из 1966. године, па се отуда означавају као „историјски“ или „наслеђени“ елементи идентитета детета. Са друге стране, право детета да се о њему превасходно старају његови родитељи, представља извориште породичних елемената за формирање идентитета детета.

Од кључног значаја за еволуцију и даљи развој права детета на идентитет јесте чл. 8. КПД, где се предвиђа право детета на очување сопственог идентитета. Кандидаткиња аргументовано и оправдано указује да се формулацијом ове одредбе право детета не ограничава само на тзв. историјске и породичне елементе идентитета. Наиме, наведени елементи у чл. 8. КПД помињу се *exempli causa*, чиме појам идентитета детета остаје недовршен и отворен за укључивање нових елемената, за шта основ и подлогу дају низ осталих права детета. Другим, речима, чл. 8. КПД омогућава да се до препознавања и издвајања нових, односно „изведених елемената“ идентитета детета долази систематским тумачењем свих права из наведене Конвенције. Поменути елементи идентитета укључују, илустрације ради, вероисповест детета, етничку и културолошку припадност, сексуалну оријентацију адолесцената.

У овом поглављу, кандидаткиња ће детаљно анализирати основне карактеристике и садржину права детета на идентитет као сложеног и слојевитог права. У том смислу, извешће се одговарајући закључци о дометима и границама проширивања појма права детета на идентитет.

У поглављу 3. (глава трећа), кандидаткиња ће се бавити питањима формирања и очувања идентитета у породичним окружењу. Функционална породица је незаменљива средина за одрастање детета и предуслов за успостављање и очување идентитета детета. Из тог разлога, у овом поглављу детаљно ће се анализирати, како породични елементи идентитета детета, тако и елементи идентитета чије испољавање, остваривање и заштита у великој мери зависе од вршења родитељског права. У том смислу, право детета на формирање и очување идентитета детета посматраће се преко низа ужих идентитетских права, у првом реду у контексту правних односа између родитеља и детета, а затим и у светлу односа које дете развија и остварује са другим сродницима.

Породични елементи идентитета детета почивају на праву детета да зна ко су му родитељи и праву детета да се родитељи о њему старају пре свих других лица. Право детета да зна ко су му родитељи подразумева остваривање дететовог права на сазнање биолошког порекла и уопште могућност заснивања родитељскоправног односа. У највећем броју ситуација, генетска и биолошка веза представљају најважнији критеријум за успостављање родитељскоправног односа, али то некада из правних или фактичких разлога неће бити могуће, односно неће бити случај. Из тог разлога, право детета да зна своје биолошко порекло представља врло значајно идентитетско право, које је, ипак, у националним законодавствима подложно већим или мањим ограничењима, у зависности од процене права и интереса родитеља и трећих лица, јавног интереса, али и најбољег интереса самог детета. У наведеном контексту, кандидаткиња ће посебно анализирати четири примера у којима може доћи или долази до ограничавања, па и до укидања права детета да сазна ко су му родитељи у генетском или биолошком смислу (усвојено дете, право жене на анонимни порођај, анонимност донора код хетерологне биомедицински потпомогнуте оплодње, случајеви сурогације).

Када се родитељски однос у правном смислу успостави, родитељи постају кључни субјекти у процесу формирању идентитета детета. Премда се данас родитељско право дефинише као скуп одговарајућих дужности, родитељима се у сфери формирања идентитета детета мора оставити простор за одговарајућу аутономију, у складу са чл. 5. КПД. У раду, кандидаткиња ће се нарочито бавити питањима очувања идентитета

детета у случајевима раздвајања од родитеља, како у случајевима раздвајања детета од родитеља унутар граница једне државе (одржавање личних односа између детета и родитеља који не живи са дететом, очување идентитета детета на хранитељству и приликом заснивања усвојења), тако и у ситуацијама прекограничног раздвајања (проблем спајања породица у иностранству, недопуштено прекогранично одвођење, међународно усвојење).

Важан део овог поглавља представљаће и одређивања граница родитељске аутономије у формирању идентитета детета. У том смислу, нарочит значај посветиће се могућем сукобу између културног и верског идентитета родитеља и најбољег интереса детета у конкретним ситуацијама.

Конечно, кандидаткиња ће у оквиру овог поглавља анализирати и право детета на формирање и очување идентитета детета у контексту односа са другим сродницима, од којих нарочито бабе и деде могу имати значајан утицај на креирање идентитета детета. Посебно ће бити речи о праву детета да одржава личне односе са другим сродницима, али и о томе колико је правни положај сродника у домаћем законодавству усклађен са њиховом друштвеном улогом у процесу формирања дететовог идентитета.

Поглавље 4. (глава четврта) бави се могућностима детета да утиче на обликовање сопственог идентитета у складу са својим партиципативним правима, нарочито правом детета на мишљење. У раду ће се анализирати ситуације у којима се детету у одлукама који се тичу сопственог идентитета даје значај у складу са узрастом и зрелошћу дететовог мишљења, али и случајеви када мишљење детета има одлучујући значај (самоодређење), попут давања сагласности детета одређеног узраста способног за формирање мишљења за промену личног имена, заснивање усвојења или хранитељства у домаћем праву.

Поред анализе и тумачења права детета на мишљење као темеља свих партиципативних права детета, кандидаткиња ће размотрити и значај и домаћај ужих посебних права детета из наведене групе. Тако, посебна пажња посветиће се праву детета на приступ информацијама од значаја за лични идентитет, праву детета на слободу вероисповести, као и праву детета на слободу удруживања и мирољубивог окупљања као израза политичког идентитета детета. У овом делу нарочито ће се анализирати домаћај права детета на слободу вероисповести, као права детета, чије остваривање је највише потиснуто родитељском аутономијом у домену вршења родитељског права. У том смислу, посебно ће се указати на сложен однос између права детета на слободу вероисповести и чл. 5. КПД, којим се родитељима оставља одређени

простор за креирање породичних елемената идентитета детета. Истовремено, размотриће се појам „верског пунолетства“, као и настојања Комитета УН за права детета да омогући ефикасније остваривање права детета на слободу вероисповести. У раду ће се, поред значајног броја Закључних запажања поменутог Комитета упућених различитим државама, анализирати и низ одлука Европског суда за људска права које се у контексту поштовања и заштите приватног и породичног живота дотичу и права детета на слободу вероисповести.

Посебан део овог поглавља биће посвећен идентитету старије деце, односно адолесцената у домену сексуалног и репродуктивног здравља. Кандидаткиња примећује како Комитет УН за права детета у свом Општем коментару бр. 14. (2013) посвећеном најбољем интересу детета, пол и сексуалну оријентацију као елементе идентитета детета ставља на прво место, испред националног порекла, вероисповести или других аспеката идентитета детета. У наведеном контексту, размотриће се како је Комитет УН за права детета екстензивним и еволутивним тумачењем права детета, позивајући се на принцип недискриминације, издвојио концепт родног идентитета детета. Нарочита пажња посветиће се анализи решења немачког права према којем се разбија традиционална бинарна полна структура како би се избегло кршење права детета на родни идентитет.

Остаривање права адолесцената на идентитет у домену репродуктивног и сексуалног здравља зависи и од приступа деце одговарајућег узраста и развојних способности услугама поверљивог саветовања које пружају лекари и друга стручна лица. Отуда, у раду ће се анализирати и наведене услуге са аспекта најбољег интереса детета, узимајући у обзир да се за њихово пружање не тражи сагласност родитеља, односно законских заступника детета.

У поглављу 5. (глава пета) кандидаткиња ће се бавити проблемом очувања идентитета деце из нарочито рањивих категорија (деца из мањинских заједница, избегла деца, деца са инвалидитетом). У контексту деце која припадају мањинским заједницама, највише пажње посветиће се остваривању права на образовање на матерњем језику. У том смислу, указаће се колико је могуће остварити равнотежу између општих циљева права детета на образовање и права деце из мањинских заједница да се образују на сопственом језику. Веома је актуелно и питање остваривања права на идентитет избегле деце, односно деце миграната. Сходно томе, кандидаткиња ће посебно размотрити карактеристичне проблеме који са јављају у наведеном домену, попут раздвајања деце од родитеља, остваривања права на регистрацију рођења или

стицања држављанства. Коначно, указаће се и на појам деце са инвалидитетом из Конвенције УН о правима особа са инвалидитетом, као и на конкретне обавезе државе да пружи помоћ наведеној деци и њиховим родитељима приликом остваривања својих права из КПД, укључујући и право детета на идентитет.

У Закључку, кандидаткиња ће још једном генерално и на јасан начин издвојити најзначајније резултате свог истраживачког рада и подсетити на своја кључна запажања и предлоге.

Као прелиминарну Литературу, кандидаткиња је у пријави навела 172 (134 на страном језику) референце које ће користити, уз попис одговарајућих општих и појединачних домаћих и међународних правних аката од значаја за њен рад. Прелиминарни списак литературе обухвата следеће референце:

1. Al Tamimi, Y., *Human Rights and the Excess of Identity: A Legal and Theoretical Inquiry into the Notion of Identity in Strasbourg Case Law*, Social & Legal Studies, 3/2018.
2. Ammaturo, F. R., Moscati, M., *Children's rights and gender identity: a new frontier of children's protagonism*, Nordic Journal of Human Rights, 2/2021.
3. Aplan, K., Hamilton, C., Blitz, B. и др., *Birth registration and children's rights: A complex story*, Full report, Plan Ltd., Woking, 2014.
4. Arkadas-Thibert, A., *Article 8: The Right to Preservation of Identity*, у: Vaghri, Z., *Monitoring State Compliance with the UN Convention on the Rights of the Child*, Children's Well-Being: Indicators and Research 25, Marseille, 2022.
5. Arkadas-Thibert, A., *Article 8: The Right to Preservation of Identity*, у: Monitoring State Compliance with the UN Convention on the Rights of the Child: An Analysis of Attributes, у: Vaghri, Z. и др., Springer, Marseille, 2022.
6. Arkadas-Thibert, A., Lansdown, G., *Article 7: The Right to a Name, Nationality, and to Know and Be Cared for by Parents*, у: Ben-Arieh, A., *Children's Well-Being: Indicators and research*, Springer, 2022.
7. Arrubia, E., *The Human Right to Gender Identity: From the International Human Rights Scenario to Latin American Domestic Legislation*, International Journal of Law, Policy and the Family, 3/2019.
8. Arsić, J., Nadzor nad vršenjem roditeljskog prava, у: Draškić, M., Šarkić, N., Arsić, J. (ur.), *Porodični zakon - dvanaest godina posle: tematski zbornik radova*, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu - Službeni glasnik, 2018.
9. Bainham, A., *What is the point of birth registration?*, Child and Family Quarterly, Vol. 20, No. 4, 2008.
10. Benward, J., *Identity Development In The Donor-Conceived*, у: Guichon, J., Mitchell, I., Giroux, M., *The Right To Know One's Origins: Assisted Human Reproduction and the Best Interests of Children*, Academic and Scientific Publishers, Brussels, 2012.

11. Besson, S., *Enforcing the Child's Right to Know Her Origins: Contrasting Approaches Under the Convention on the Rights of the Child and the European Convention on Human Rights*, International Journal of Law, Policy and the Family, 2/2007.
12. Besson, S., Kleber, E., *Article 2: The Right to Non-Discrimination*, y: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
13. Blauwhoff, R., *Tracing down the historical development of the legal concept of the right to know one's origins: Has 'to know or not to know' ever been the legal question?*, Utrecht Law Review, Igitur, Vol. 4, No. 2, 2008.
14. Blyth, E., *Donor Anonymity and Secrecy versus Openness Concerning the Genetic Origins of the Offspring: International Perspectives*, ASSIA – Jewish Medical Ethics, Jerusalem, 2006.
15. Blyth, E., Frith, L., *Donor-Conceived People's Access To Genetic And Biographical History: An Analysis of Provisions in Different Jurisdictions Permitting Disclosure of Donor Identity*, International Journal of Law, Policy and the Family, 2/2009.
16. Breen, C., *Article 15: The Rights to Freedom of Association and Peaceful Assembly*, y: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
17. Brinkman, B., Rabenstein, K., Rosen, L., Zimmerman, T., *Children's Gender Development: The Dynamic Negotiation Process Between Conformity and Authenticity*, Youth & Society, 6/2014.
18. Brown, A., Wade, K., *The incoherent role of the child's identity in the construction and allocation of legal parenthood*, Legal Studies, 1/2023.
19. Brunskell-Evans, H., *The Medico-Legal 'Making' of 'the Transgender Child'*, Medical Law Review, 4/2019.
20. Burr, J., *To name or not to name? An overview of the social and ethical issues raised by removing anonymity from sperm donors*, Asian Journal of Andrology, Shanghai, 6/2010.
21. Byrne, B., *Article 23: Children with Disabilities*, y: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
22. Byrne, B., *Minding the Gap: Children with Disabilities and the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, y: Freeman, M., *Law and Childhood Studies – Current Legal Issues*, Oxford University Press, 2012.
23. Cahn, N., *Do Tell! The Rights of Donor-Conceived Offspring*, Hofsa Law Review, 4/2014.
24. Cahn, N., Singer, J., *Adoption, Identity, and the Constitution: The Case for Opening Closed Records*, Journal of Constitutional Law, Vol. 2, 1999.
25. Capotorti, F., *Study on the Rights of Persons Belonging to Ethnic, Religious and Linguistic Minorities*, United Nations, New York, 1979.

26. Cavo, A., *Commercial Surrogacy – Some Troubling Family Law Issues Introduction*, Global Journal of Politics and Law Research, Vol. 6, No. 2, 2018.
27. Cerda, J. S., *The Draft Convention on the Rights of the Child: New Rights*, Human Rights Quarterly, Vol. 12, No. 1, Baltimore, 1990.
28. Clark, B., *A Balancing Act? The Rights of Donor-Conceived Children to Know Their Biological Origins*, Georgia Journal of International and Comparative Law, 3/2012.
29. Cohen, G., *Response: Rethinking Sperm-Donor Anonymity: Of Changed Selves, Nonidentity, and One-Night Stands*, The Georgetown Law Journal, Washington, 2/2012.
30. Colcelli, V., *Anonymous Birth, Birth Registration and the Child's Right to Know Their Origins in the Italian Legal System: A Short Comment*, Civil & Legal Sciences, Vol. 1, No. 2, 2012.
31. Ћорац, С., *Незаконито прекогранично одвођење/задржавање деце од стране једног родитеља са аспекта праксе Европског суда за људска права*, Правни записи 2/2018.
32. Ćorac, S., *Cross-border surrogacy and the right to respect for family life*, Strani pravni život: teorija, zakonodavstvo, praksa, 4/2022.
33. Cordray, B., Does the Right to Know Matter?, y: Guichon, J., Mitchell, I., Giroux, M., *The Right To Know One's Origins: Assisted Human Reproduction and the Best Interests of Children*, Academic and Scientific Publishers, Brussels, 2012.
34. Correia, M. B., Rego, G., Nunes, R., *The Right to be Forgotten Versus the Right to Disclosure of Gamete Donors' ID: Ethical and Legal Considerations*, Acta Bioethica, Santiago, 1/2021.
35. Curtis, C., Tobin, J., *Article 28: The Right to Education*, y: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
36. D'alton-Harrison, R., *Mater semper incertus est: Who's Your Mummy?*, Medical Law Review, Vol. 22, No. 3, 2014.
37. Dally, A., *Inventing Motherhood: The Consequences of and Ideal*, Burnett Books, London, 1982.
38. Dambach, M., Jeannin, C., *Policy Brief 1: Child's right to identity in intercountry adoption*, Child Identity Protection, Geneva, 2021.
39. De Groot, G.-R., *Children, their right to a nationality and child statelessness*, y: Edwards, A., van Waas, L., *Nationality and Statelessness under International Law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2014.
40. Detrick, Sh., *A commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Martinus Nijhoff Publishers, The Hague-Boston-London, 1999.
41. Diamond, L., *Gender Fluidity and Nonbinary Gender Identities Among Children and Adolescents*, Child Development Perspectives, 2/2020.

42. Doek, J., *The CRC and the Right to Acquire and to Preserve a Nationality*, Refugee Survey Quarterly, Vol. 25, No. 3, 2006.
43. Dolan, P., Zegarac, N., Arsic, J., *Family Support as a right of the child*, Social Work & Social Science Review, Vol. 21, No. 2, 2019.
44. Draškić, M., *Komentar Porodičnog zakona, Praksa Evropskog suda za ljudska prava, praksa Ustavnog suda, praksa redovnih sudova prema stanju zakonodavstva od 1. decembra 2015. godine*, Službeni glasnik, Beograd, 2016.
45. Драшкић, М., *Породично право и права детета*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2007.
46. Драшкић, М., *Право детета на сазнање порекла*, Перспективе имплементације европских стандарда у правни систем Србије, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2011.
47. Eekelaar, J., *Family Law and Identity*, Oxford Journal of Legal Studies, vol. 38, no. 4, Oxford, 2018.
48. Emerson, R. L., *Privacy vs. Identity Rights: A Call for the United States to Adopt the United Kingdom's "Open ID" System for Artificial Reproductive Technology*, Case Western Reserve Journal of International Law, Ohio, 1/2022.
49. Erikson, E., *Identity: Youth and Crisis*, W. W. Norton & Company, New York – London, 1968.
50. Fearon, J., *What is Identity (As We Now Use the Word)?*, CA DRAFT, Stanford, 1999.
51. Freeman, M., Margaria, A., *Who and What Is a Mother? Maternity, Responsibility and Liberty*, Theoretical Inquiries in Law, Vol. 13, No. 153, 2012.
52. Freeman, M., *The new birth right? Identity and the child of the reproduction revolution*, The International Journal of Children's Rights, 3/1996.
53. Freeman, M., *Whither Children: Protection, Participation, Autonomy*, Manitoba Law Journal, Winnipeg, 3/1994.
54. Frith, L., *Beneath the Rhetoric, The Role of Rights in the Practice of Non-anonymous Gamete Donation*, Bioethics, Oxford, 5-6/2001.
55. Frith, L., *Gamete Donation, Identity, and the Offspring's Right to Know*, American Medical Association Journal of Ethics, Chicago, Vol. 9, No. 9, 2007.
56. Ganczer, M., *The Right to a Nationality as a Human Right?*, Hungarian Yearbook of International Law and European Law, Vol. 2, 2014.
57. Gilman, L., Nordqvist, P., *Organizing Openness: How UK Policy Defines the Significance of Information and Information Sharing about Gamete Donation*, International Journal of Law, Policy and the Family, 3/2018.

58. Giovannini, G., *The French Law on Bioethics and its Limitations: Challenges for the Future from a Comparative Perspective*, International Journal of Law, Policy and the Family, 1/2022.
59. Giroux, M., De Lorenzi, M., "Putting the Child First": A Necessary Step in the Recognition of the Right to Identity, Canadian Journal of Family Law, Vol. 27, Ottawa, 2011.
60. Gössl, S. L., Völymann, B., *Legal Gender Beyond the Binary*, International Journal of Law, Policy and the Family, 3/2019.
61. Greenfield, E., Marks, N., *Religious Social Identity as an Explanatory Factor for Associations between More Requent Formal Religious Participation and Psychological Well-Being*, International Journal for the Psychology of Religion, 3/2007.
62. Grylli, C., Brockington, I., Fiala, C., Huscsava, M., Waldhoer, T., Klier, C. M., *Anonymous birth law saves babies - optimization, sustainability and public awareness*, Archives of Women's Mental Health, Vol. 19, No. 2, 2015.
63. Hadžimanović, N., *Confidential and Anonymous Birth in National Laws – Useful and Compatible with the UN Convention on the Rights of the Child?*, Comparazione e Diritto Civile, 1/2018
64. Harris-Short, S., Tobin, J., *Article 30: Cultural, Linguistic, and Religious Rights of Minorities and Indigenous Children*, y: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
65. Harwood, J., *Social identity theory*, y: Van Den Bulck, J., *International encyclopedia of media psychology*, Wiley, 2020.
66. Hlača, N., *Pravo majke na anonimnost poroda – „L'accouchement sous X – porod pod X“*, Gynaecol Perinatol, Vol. 16, No. 3, 2007.
67. Hodgkin, R., Newell, P., *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*, Fully revised third edition, UNICEF, Geneva, 2007.
68. Hodgson, D., *The International Legal Protection of the Child's Right to a Legal Identity and the Problem of Statelessness*, International Journal of Law and the Family, 2/1993.
69. Hrabar, D., *Postmoderno doba kao predvorje negacije dječijih prava*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 3/2020.
70. Hsueh-Hua Chen, V., *Cultural identity*, Key Concepts in Intercultural Dialogue, No. 22, Washington, 2014.
71. Indekeu, A., Janneke, A., Maas, B. M., McCormik, E., Benward, J., Scheib, J., *Factors associated with searching for people related through donor conception among donor-conceived people, parents, and donor: a systematic review*, American Society for Reproductive Medicine, Washington, 2021.
72. Izenberg, G., *IDENTITY: The Necessity of a Modern Idea*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2016.

73. Јањић-Комар, М., Обретковић, М., *Права детета - права човека*, Досије - Удружење правника Србије за социјално право, 1996.
74. Јањић-Комар, М., *Сексуална и репродуктивна права младих - пристанак детета*, Анали Правног факултета у Београду, 1/1998.
75. Јањић-Комар, М., Панов, С., *Веза генерација: правни аспекти*. Правни факултет Универзитета У Београду, 2000.
76. Jänterä-Jareborg, M., *The Child's Interests in Conflict: The Intersections Between Society, Family, Faith and Culture*, Intersentia, Cambridge – Antwerp – Portland, 2016.
77. Јовић, О., *Биолошки основи родитељства - право и стварност*, Правни факултет Универзитета у приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, 2017.
78. Јовић, О., *Пресуде Европског суда за људска права против Републике о примени генетског тестирања у патернитетским парницама*, Страни правни живот: теорија, законодавство, пракса, 1/2021.
79. Jumakova, A., *Content of the child's right to identity within the scope of the Convention on the rights of the child and the Latvian national framework*, Miscellanea Historico-Iudica, Bialystok, 2020.
80. Keller, H., Heri, C., *Protecting the Best Interests of the Child: International Child Abduction and the European Court of Human Rights*, Nordic Journal of International Law, 2/2015.
81. Kessler, G., *The Parentage Disruption: A Comparative Approach*, International Journal of Law, International Journal of Law, Policy and the Family, 3/2019.
82. Ковачек Станић, Г., *Право детета да зна своје порекло*, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад, 1997.
83. Kovaček Stanić, G., *The child's right to know their biological origin in comparative European Law: Consequences for parentage law*, у: Marrus, E., Laufer-Ukeles, P., *Global reflections on children's rights and the law: 30 years after the Convention on the Rights of the Child*, Routledge Research in Human Rights Law, London – New York, 2022.
84. Kovaček-Stanić, G., *Autonomija versus materijalna istina u komparativnom pravu o porodičnom statusu deteta*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, vol. XLV, br. 3, tom 1, 2011.
85. Ковачек Станић, Г., *Право детета на родитељско старање - савремени аспекти*, 30 година примене Конвенције Уједињених нација о правима детета – савремени аспекти, Српска академија наука и уметности, Београд, 2021.
86. Lafaucheur, N., *The French 'Tradition' of Anonymous Birth: The Lines of Argument*, International Journal of Law, Policy and the Family, Oxford University Press, Vol. 18, No. 3, 2004.
87. Lampic, C., Skoog Svanberg, A., Gudmundsson, J., Leandersson, P., Solensten, N., Thurin-Kjellberg, A., Wånggren, K., Sydsjö, G., *National survey of donor-conceived individuals*

who requested information about their sperm donor – experiences from 17 years of identity releases in Sweden, Human Reproduction, 3/2022.

88. Langlaude Doné, A., Tobin, J., *Article 14: The Right to Freedom of Thought, Conscience, and Religion*, y: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
89. Langlaude, S., *Children and Religion under Article 14 UNCRC: A Critical Analysis*, International Journal of Children's Rights, 4/2008.
90. Lansdown, G., *Article 15: The Right to Freedom of Association and Assembly*, y: Vaghri, Z., *Monitoring State Compliance with the UN Convention on the Rights of the Child, Children's Well-Being: Indicators and Research 25*, Marseille, 2022.
91. Lansdown, G., *See Me, Hear Me: A guide to using the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities to promote the rights of children*, Save the Children, London, 2009.
92. LeBlanc, L., *The Convention on the Rights of the Child: United Nations Lawmaking on Human Rights*, University of Nebraska Press, Lincoln-London, 1990.
93. Leigh, I., Hambler, A., *Religious Symbols, Conscience, and the Rights of Others*, Oxford Journal of Law and Religion, Vol. 3, No. 1, 2014.
94. Liebel, M., *Adultism and Age-based discrimination against children*, y: Kutser, D., Warming, H., *Children and Non-Discrimination*, Children's Rights Erasmus Academic Network, 2014.
95. Liebel, M., Luhamaa, K., Gornischeff, K., *The Rights to Non-Discrimination: Human Rights Basis and Concepts*, y: Kutser, D., Warming, H., *Children and Non-Discrimination*, Children's Rights Erasmus Academic Network, 2014.
96. Łukasiewicz, R., Viglianisi Ferraro, A., *Anonymity and openness in gamete donation: the Russian policy on the third-party reproduction*, Journal of Liberty and International Affairs, Vol. 7, No. 3, 2021.
97. Lundy, L., Tobin, J., *Article 29: The Aims of Education*, y: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
98. Lundy, L., Tobin, J., Parkes, A., *Article 12: The Right to Respect for the Views of the Child*, y: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
99. Lyons, D., *Domestic Implementation of the Donor-Conceived Child's Right to Identity in Light of the Requirements of the UN Convention on the Rights of the Child*, International Journal of Law, Policy and the Family, 1/2018.
100. Mallet-Bricout, B., *Reforme de l'accouchement sous X: quel equilibre entre les droits de l'enfant et les droits de la mere biologique?*, La Semaine Juridique Edition Generale, Vol. 11, No. 9, 2002.

101. Margaria, A., Anonymous Birth: Expanding the Terms of Debate, *Journal of Children's Rights*, Vol. 22, No. 3, 2014.
102. Margaria, A., *Anonymous Birth: Expanding the Terms of Debate*, Journal of Children's Rights, Vol. 22, No. 3, Leiden, 2014.
103. Marshall, J., *Human Rights Law and Personal Identity*, Routledge Research in Human Rights Law, London and New York, 2014.
104. Marshall, J., *Personal Identity and the European Court of Human Rights*, Routledge Studies in Law and Humanity, London – New York, 2022.
105. Marshall, J., Secrecy in births, identity rights, care and belonging, *Child and Family Law Quarterly*, Vol. 30, No. 2, 2018.
106. Marshall, K., *Children's rights in the balance: the participation - protection debate*, The Stationary Office Limited, Edinburgh, 1997.
107. McAdams, D., Trzesniewski, K., Lilgendahl, J., Benet-Martinez, V., Robins, R., *Self and Identity in Personality Psychology*, Personality Science, Vol. 2, 2021.
108. Mladenović, T., *Pravo na anonimni porođaj naspram prava deteta na identitet*, Pravni zapisi, 2/2021.
109. Младеновић, Т., *Право детета на идентитет у контексту правила о анонимности донора репродуктивних ћелија*, Анали правног факултета у Београду, Београд, 1/2023.
110. Mulligan, A., *Anonymous gamete donation and Article 8 of the European Convention on Human Rights: The case of incompatibility*, Medical Law International, 2/2022.
111. Murphy, T., *Adolescents and Body Modification for Gender Identity Expression*, Medical Law Review, 4/2019.
112. Новаковић, У., *Међународно усвојење – признање усвојења и сагласност детета*, Правни живот, књ. 10, 2019.
113. Новаковић, У., *Анонимни порођај и „беби кутије“ - право детета да сазна порекло и(ли) право детета на живот*, у: Лилић, С. (ур.), *Перспективе имплементације европских стандарда у правни систем Србије*, Правни факултет Универзитета у Београду, 2022.
114. Палачковић, Д., *Правне последице промене пола*, Правна ријеч: часопис за правну теорију и праксу, год. 10, 2013.
115. Pastore, A., *El parto anonimo o secreto y el parto confidencial o discreto como sistemas legales estrategicos alternativas al aborto*, Academia Nacional de Ciencias Morales y Politicas, 2019.
116. Pennings, G., *The 'double track' policy for donor anonymity*. Human Reproduction, 12/1997.

117. Perry, D., Pauletti, R., Cooper, P., *Gender identity in childhood: A review of the literature*, International Journal of Behavioral Development, Vol. 43, No. 4, 2019.
118. Петрушић, Н., Европски принципи пружања правне помоћи деци мигрантима без пратње одраслих, у: *Деца и млади као део система - заштита или секундарна трауматизација*, Правни факултет Универзитета у Нишу - Центар за социјални рад „Свети Сава“, 2016.
119. Петрушић, Н., *Аустријски модел помоћи и подршке детету у поступку за уређивање родитељског старања и личног контакта*, Зборник радова Правног факултетеа у Нишу, бр. 65, 2013.
120. Piñero, V., *This Is Not Baby Talk: Canadian International Human Rights Obligations Regarding the Rights to Health, Identity and Family Relations*, у: Guichon, J., Mitchell, I., Giroux, M., *The Right To Know One's Origins: Assisted Human Reproduction and the Best Interests of Children*, Academic and Scientific Publishers, Brussels, 2012.
121. Pobjoy, J., *A child rights framework for assessing the status of refugee children*, Legal Studies Resarch, University of Cambridge, 2013.
122. Pobjoy, J., *Article 22: Refugee Children*, у: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
123. Pobjoy, J., Tobin, J., *Article 10: The Right to Family Reunification*, у: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
124. Ponjavić, Z., Palačković, D., *Pravo na anonimni porođaj*, Stanovništvo, Vol. 55, No. 1, Beograd, 2017.
125. Поњавић, З., Влашковић, В., *Породично право*, Службени гласник, Београд, 2022.
126. Поњавић, З., *Правни положај тазбинских сродника у рекомпонованој породици*, Правни живот: лист за правна питања и праксу, књ. 584, бр.10, 2016.
127. Поњавић, З., *Остваривање и заштита права детета да зна своје порекло (право Републике Србије и Републике Српске)*, Правна ријеч: часопис за правну теорију и праксу, год. 7, бр. 24, 2010.
128. Поњавић, З., *Породична права деде и бабе према унуцима*, Зборник радова Правног факултета у Нишу, бр. 70, 2015.
129. Поњавић, З., *Прекогранично одвођење деце у случају насиља у породици*, у: Димитријевић, П. (ур.), *Заштита људских и мањинских права у европском правном простору*, Правни факултет Универзитета у Нишу, Ниш, 2012.
130. Preloznjak, B., *Modern Challenges in the Implementation of the Child's Right to Know His Origin*, EU and Comparative Law Issues and Challenges Series 4, Osijek, 2020.
131. Ravitsky, V., *Autonomous Choice and the Right to Know One's Genetic Origins*, Hastings Center Report, New York, 2014.

132. Riaño-Galán, I., Martínez González, C., Gallego Riesta, S., *Cuestiones éticas y legales del anonimato y la confidencialidad en la donación de gametes*, Anales de Pediatría, Vol. 94, No. 5, 2021.
133. Ronen, Y., *Redefining the child's right to identity*, International Journal of Law, Policy and the Family, 2/2004.
134. Sand, C., Veerman, P., *Religion and children's rights*, The International Journal of Children's Rights, 4/1999.
135. Sauer, J., *Competing Interests and Gamete Donation: The Case for Anonymity*, Seton Hall Law Review, Vol 39, No. 3, 2009.
136. Schmahl, S., *United Nations Convention on the Rights of the Child: Article-by-Article Commentary*, Nomos, München, 2021.
137. Scolnicov, A., *The Child's Right to Religious Freedom and Formation of Identity*, International Journal of Children's Rights, 2/2007.
138. Shanner, L., *When Is a Secret Justified? Ethics and Donor Anonymity*, y: Guichon, J., Mitchell, I., Giroux, M., *The Right To Know One's Origins: Assisted Human Reproduction and the Best Interests of Children*, Academic and Scientific Publishers, Brussels, 2012.
139. Simmonds, C., *An Unbalanced Scale: Anonymous Birth and the European Court of Human Rights*, The Cambridge Law Journal, Vol. 72, No. 2, 2013.
140. Smith, P., Cowie, H., Blades, M., *Understanding Children's Development*, Blackwell Publishing, 2003.
141. Somerville, M., *Children's Human Rights to Natural Biological Origins and Family Structure*, International Journal of the Jurisprudence of the Family, 2010.
142. Staerklé, C., *Political Psychology*, y: Wright, J., *International Encyclopedia of Social and Behavioural Sciences*, Elsevier Scientific Publ. Co, Amsterdam, 2015.
143. Станивуковић, М., Ђајић, С., *Право родитеља на повратак у земљу порекла у светлу Хашке конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце и Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода*, Анали Правног факултета у Београду, 1/2022.
144. Stavenhagen, R., *Double Jeopardy: The Children of Ethnic Minorities*, Innocenti Occasional Papers, Child Rights Series, Florence, 1994.
145. Stewart, G., *Interpreting Child's Right to Identity in the U.N. Convention on the Rights of the Child*, Family Law Quarterly, Vol. 26, No. 3, 1992.
146. Sutter, P., *Anonymous donation of sperm and oocytes: balancing the rights of parents, donors and children*. Council of Europe: Committee on Social Affairs, Health and Sustainable Development, Parliamentary Assembly, 2018.

147. Самарџић, С., *Право детета на сазнање порекла у случају биомедицински потпомогнуте оплодње – упоредноправни приказ*, у: Марковић, Г. (ур.), *Права дјетета и равноправност полова – између нормативног и стварног*, Пале, 2012.
148. Самарџић, С., *Потребе и могућности адекватнијег тумачења Хашке Конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце у случају насиља у породици*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, vol. XLVII, no. 4, 2013.
149. Самарџић, С., *Права детета у области медицински асистираних репродукција*, докторска дисертација, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад, 2018.
150. Talaifar, S., Swann, W., *Introduction to Special Issue of Self and Identity on Identity Fusion, Self and Identity*, vol. 17, Buffalo, 2018.
151. Taylor, R., *Responsibility for the Soul of the Child: The Role of the State and Parents in Determining Religious Upbringing and Education*, International Journal of Law, Policy and the Family, 1/2015.
152. Temperman, J., *Parental Rights in Relation to Denominational Schooling under the European Convention on Human Rights*, Religion and Human Rights, 2-3/2017.
153. Tobin, J., Cashmore, J., *Article 9: The Right Not to Be Separated from Parents*, у: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
154. Tobin, J., Lowe QC, N., Luke, E., *Article 11: Protection against the Illicit Transfer and Non-Return of Children Abroad*, у: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
155. Tobin, J., Seow, F., *Article 7: The Right to Birth Registration, a Name, Nationality, and to Know and Be Cared for by Parents*, у: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
156. Tobin, J., Todres, J., *Article 8: The Right to Preservation of a Child's Identity*, у: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
157. Tobin, J., Varadan, S., *Article 5: The Right to Parental Direction and Guidance Consistent with a Child's Evolving Capacities*, у: Tobin, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: A commentary*, Oxford University Press, 2019.
158. Troiano, S., *Understanding and Redefining the Rationale of State Policies Allowing Anonymous Birth: A Difficult Balance between Conflicting Interests*, International Journal of the Jurisprudence of the Family, Vol. 4, 2013.
159. Van Bueren, G., *The international law on the rights of the child*, Kluwer Law International, The Hague, 1998.
160. Van Nijnatten, C., *In the Name of the Third – Changing the Law on Naming Children in the Netherlands*, International Journal of Law, Policy and the Family, 2/1996.

161. Van Praagh, S., *Religion, Custody, and a Child's Identities*, Osgoode Hall Law Journal, Vol. 35, No. 2, 1997.
162. Vanderhole, W., Türkelli, G. E., Lambrechts, S., *Children's Rights: A Commentary on the Convention on the Rights of the Child and its Protocols*, Edward Elgar Publishing, 2021.
163. Varjonen, S., Liebkind, K., Jasinskaja-Lahti, I., Mähönen, T. A., *Psychology of Ethnic Identity*, у: Wright, J., *International Encyclopedia of Social and Behavioural Sciences*, Elsevier Scientific Publ. Co, Amsterdam, 2015.
164. Verhellen, E., *Convention on the Rights of the Child: background, motivation, strategies, main themes*, Garant, 1994.
165. Влашковић, В., *Начело најбољег интереса детета у породичном праву*, докторска дисертација, Универзитет у Крагујевцу, Крагујевац, 2014.
166. Влашковић, В., Осврт на право детета из мањинске заједнице да се образује на свом језику, у: Вујисић, Д. (ур.), *Садашњост и будућност Услужног права*, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац, 2022.
167. Влашковић, В., *Право детета на мишљење и најбољи интерес детета са тежиштем на приступу Комитета за права детета*, Зборник радова Правног факултета у Нишу, бр. 75, 2017.
168. Влашковић, В., *Право детета на услуге поверљивог саветовања из домена сексуалног и репродуктивног здравља*, у: Вујисић, Д. (ур.), Зборник радова „XXI век – век услуга и Услужног права“, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац, 2020.
169. Вучковић-Шаховић, Н., Петрушић, Н., *Права детета*, Правни факултет Универзитета у Нишу, 2015.
170. Wade, K., *The Regulation of surrogacy: a children's rights perspective*, Child Family Law Quarterly, 2/2017.
171. Whalen, C., *Article 22: The Right to Protection for Refugee and Asylum-Seeking Children*, у: Vaghri, Z., *Monitoring State Compliance with the UN Convention on the Rights of the Child, Children's Well-Being: Indicators and Research* 25, 2022.
172. Whalen, C., *Article 9: The Right Not to Be Separated from Parents*, у: Ben-Arieh, A., *Children's Well-Being: Indicators and Research*, Springer, 2022.

3. Мера у којој образложење предмета, метода и циља уверљиво упућује да је предложена тема од значаја за развој науке

Кандидаткиња је у својој пријави и образложењу теме докторске дисертације јасно формулисала предмет, метод и циљ рада и свог истраживања. У том смислу, може се закључити да ће на систематичан начин приступити изradi дисертације уз коришћење

одговарајуће научне методологије. Истовремено, начин на који је образложила предмет, метод и циљ истраживања упућује на недвосмислен начин како је предложена тема у значајној мери од важности за развој науке.

4. Образложење теме докторске дисертације омогућава закључак да је у питању оригинална идеја или оригинални начин анализирања проблема

Из предложених хипотеза, као и осталих делова пријаве докторске дисертације, може се извести закључак како ће кандидаткиња у свом раду следити и неке оригиналне идеје, које се односе превасходно на дефинисање правног појма идентитета и одређивање његове садржине, побољшање механизма за остваривање права детета на идентитет, приступ појединим сегментима идентитета детета у контексту принципа најбољег интереса детета, начин решавања проблема остваривања појединих дететових идентитетских права у светлу родитељскоправног односа, давања одговарајућих предлога за усклађивање правног са друштвеним положајем сродника детета у процесу формирања идентитета детета, нијансирања и ближег одређења појединачних елемената идентитета детета и личних добара који се њима штите.

Такође, предложена структура њеног рада указује да ће се истраживању права детета на идентитет прићи на целовит начин, систематизовањем и анализом врло обимне научне грађе и великог броја прописа различитог карактера и дејства. Овакав приступ, уз наглашену употребу компаративног метода, изнедриће значајан број тумачења правила која се односе на идентитетска права детета и право на идентитет у целини. Такође, препознаће се низ проблема који могу пратити примену права детета на идентитет у националним законодавствима, будући да се поједини аспекти идентитета и њихово разумевање опирају процесу хармонизације националних законодавстава. У том смислу, кандидаткиња ће у раду извести и конкретне закључке поводом даље еволуције и правца примене и остваривања права детета на идентитет, као и о томе колико су одређена тумачења Комитета УН за права детета одржива.

Оригиналан начин анализирања проблема представљаће детаљно препознавање слојева права детета на идентитет и њихово даље рапчлањавање, почевши од издвајања идентитетских права која омогућавају формирање идентитета детета, до оних од чије примене зависи очување дететовог идентитета. У овом јединственом мозаику права детета, кандидаткиња ће одређивати садржину и домаћај права детета на идентитет кроз узајамно прожимање овог права са осталим правима детета, али и преко настојања

да омеђи простор родитељске аутономије и ближе одреди обавезе држава према КПД и другим међународним уговорима о људским правима.

5. Усклађеност дефиниције предмета истраживања, основних појмова, предложене хипотезе, извора података метода анализе са критеријумима науке уз поштовање научних принципа у изради коначне верзије докторске дисертације

На основу пријаве и образложења теме дисертације, може се закључити како су предмет истраживања, основни појмови, предложене хипотезе, извори података метода анализе у складу са критеријумима науке уз поштовање одговарајућих научних принципа. Кандидаткиња ће приликом свог истраживања узети у обзир претходна истраживања значајног броја домаћих и иностраних аутора који се непосредно или посредно баве идентитетским правима детета. Поред јасно дефинисаног предмета истраживања, кандидаткиња ће посебну пажњу посветити класификацији и дефинисању различитих облика дететовог идентитета.

6. Компетентност ментора

Предложени ментор, проф. др Вељко Влашковић, рођен је 05.02.1976. године и ванредни је професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу. Запослен је на наведеном факултету од 2003. године, док је у звање ванредног професора изабран 2020. године. Изводи наставу на предметима Породично право и Медицинско право (основне академске студије), Уговорно породично право и Упоредно породично право (мастер академске студије), Породично право – одабране теме и Права деце (докторске академске студије). Аутор је преко педесет радова из области Породичног права и права детета.

Комисија издваја следеће одабране референце предложеног ментора из уже научне области предложене теме докторске дисертације, који су објављени у последњих десет година и који доказују компетентност ментора сходно чл. 9. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу.

1. VLAŠKOVIĆ, Veljko. Parenthood and parental responsibility of the underage parents in the era of children's rights. У: ĐORĐEVIĆ, Slavko (ur.), et al. *Law in the process of globalisation : [collection of papers contributed on the occasion of 40th anniversary of the Faculty of Law of the University of Kragujevac]*. Kragujevac: University, Faculty of Law, 2018, str. 473-493. <http://www.jura.kg.ac.rs/index.php/sr/naslovi.htm>. [COBISS.SR-ID 513447088]. М 14
2. ВЛАШКОВИЋ, Вељко, АРСИЋ, Јелена. Перспективе родитељства истополних партнера: између потреба и могућности. *Правни записи*, ISSN 2217-2815 (штампано издање), год. XIII, бр. 1, 2022, стр. 240 – 260. <http://www.pravnizapisi.rs/wp-content/uploads/2022/07/PZ2022-01-12-Vlaskovic-Arsic.pdf>, DOI: 10.5937/pravzap0-37422. М 24
3. VLAŠKOVIĆ, Veljko. Preliminary draft of the Serbian Civil code in the field of surrogacy through the lens of comparative family law. *Revija za evropsko pravo*, ISSN 1450-7986, 2015, god. VXII, br. 2-3, str. 89-107. <http://pravoeu.org/archive/>. [COBISS.SR-ID 513207984]. HEINONLINE
4. VLAŠKOVIĆ, Veljko. Princip najboljeg interesa deteta u Povelji Evropske unije o osnovnim pravima. *Revija za evropsko pravo*, ISSN 1450-7986, 2014, god. 16, br. 1, str. [75]-87. <http://pravoeu.org/archive/>. [COBISS.SR-ID 513021872] HEINONLINE
5. PONJAVIĆ, Zoran, VLAŠKOVIĆ, Veljko. Space for the child's best interests inside the Hague convention on the civil aspects of international child abduction. *Revija za evropsko pravo*, ISSN 1450-7986, 2014, god. XVI, br. 2/3, str. 45-67. <http://www.pravoeu.org/>. [COBISS.SR-ID 513076656]. HEINONLINE
6. VLAŠKOVIĆ, Veljko. Право детета на мишљење и најбољи интерес детета са тежиштем на приступу Комитета за права детета. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, ISSN 0350-8501. [Štampano izd.], 2017, год. 56, бр. 75, стр. 183-202. http://www.prafak.ni.ac.rs/files/zbornik/sadrzaj/ZFull/PF_Zbornik_2017_75.pdf, doi: 10.5937/zrpfni1775183V. [COBISS.SR-ID 513336496]. М 51
7. ВЛАШКОВИЋ, Вељко. Осврт на права деце са инвалидитетом са тежиштем на приступ здравственим услугама. У: ВУЈИСИЋ, Драган (ур.). *Услуге и владавина права : [зборник реферата са Међународног научног скупа одржаног 28. маја 2021. године, на Правном факултету у Крагујевцу]*. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2021. стр. [569]-585. ISBN 978-86-7623-103-4. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Majsko%20savetovanje/XVII%20Usluge%20i%20vladavina%20prava/Usluge%20i%20Vladavina%20Prava%202021.pdf>, DOI: 10.46793/UVP21.569V. [COBISS.SR-ID 42127369] М 31

7. Закључак и предлог Комисије

Закључци

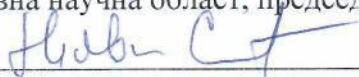
- 1) Кандидаткиња Тамара Младеновић испуњава све услове за пријаву теме докторске дисертације прописане Законом о високом образовању, Статутом Универзитета у Крагујевцу, Статутом Правног факултета у Крагујевцу, Правилником о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу и Правилником о докторским студијама Правног факултета у Крагујевцу, будући да је положила испите и испунила обавезе предвиђене студијским програмом докторских академских студија и објавила одговарајући број радова у складу са наведеним прописима.
- 2) Тема предложене докторске дисертације је из научне области изабраног студијског програма за коју је Правни факултет матичан и представља научно релевантну и оправдану област истраживања.
- 3) Предложена тема докторске дисертације је јасно и прецизно одређена, детаљно образложена, са квалитетно постављеном структуром рада, актуелна и као таква значајна и подесна за детаљнију научну обраду у облику докторске дисертације, посебно имајући у виду потребу да се наведена тема на систематичан и целовит начин истражи у раду оваквог значаја и обима. Узимајући у обзир сложеност и важност теме и недовољну истраженост низа њених аспеката, као и оригиналност идеја које кандидаткиња следи, њено научно истраживање могло би бити врло значајно, како у теоријском, тако и у практичном смислу.
- 4) С обзиром на квалитет пријаве и образложења теме, као и показане академске и научне резултате кандидаткиње, Комисија сматра да би именована кандидаткиња могла успешно савладати изазов израде докторске дисертације.
- 5) Предложени ментор, проф. др Вељко Влашковић, који је биран за ужу грађанскоправну научну област којој и припада тема дисертације, испуњава услове да буде ментор за вођење докторске дисертације сагласно стандарду 9 за акредитацију студијског програма докторских академских студија на високошколским установа и не води више од пет доктората истовремено.

Предлог

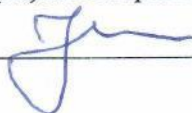
На основу свега изнетог и формулисаних закључака, именована Комисија за писање извештаја о оцени научне заснованости теме докторске дисертације „Право детета на формирање и очување идентитета“, кандидаткиње Тамаре Младеновић, као и оцени испуњености услова именоване кандидаткиње и предложеног ментора за израду докторске дисертације подноси извештај Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Крагујевцу којим предлаже Већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу да донесе одлуку којом се:

- одобрава **кандидаткињи Тамари Младеновић** израда докторске дисертације на тему из уже грађанскоправне научне области под називом **„Право детета на формирање и очување идентитета“**
- прихвата предлог да за ментора буде постављен проф. др Вељко Влашкивић, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за ужу грађанскоправну научну област.

проф. др Гордана Ковачек Станић, редовни професор
Правног факултета Универзитета Новом Саду,
ужа грађанскоправна научна област, председница Комисије;

проф. др Јелена Арсић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета Унион у Београду
ужа грађанскоправна научна област, члан;

проф. др Вељко Влашкивић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу,
ужа грађанско правна научна област, члан.

